

WWW.UNILIB

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Ш О Д У Н А В К А.

№ 32.

У Суботу 5. Августа.

1844.

ОСТАВЉЕНА ЗАРУЧНИЦА.

Тавна ноћца већ настае,
 Завѣса већ црна спада,
 Горко цвелећ' збогъ издае
 Заручница плаче млада;
 Зефиръ нѣоизи одзивъ дае,
 И примаюћ' узднеасе
 Нѣой с' радуе пуста ада,
 А срушеног' птице града
 Зову ню у свое крае.

Очи плакат' принуђене,
 Жудећ' муке предстојеће,
 Упирућ' на кршне стене
 К' небу духъ се нѣиз узлеће,
 Мутне краю лете пене
 Пратећ' волне разярене,
 Буре расту, све су веће,
 Изъ основа свѣтъ се креће —
 Сиртъ осветит' остављене.

Нѣжно чедо свѣтлог' дома,
 У обильству неговано,
 Светолика, дична мома,
 Вѣре жертва паде рано, —
 Радсава кћи питома.
 Ахъ! зашт' муньомъ ярног' грома
 Свезнаюћий ниси план'о,
 Благо посећ' похарано
 Сагн'о у адъ вѣролома!

Данъ ограну; све окрести
 У грљню заръ стихіе
 Са умљани свои мѣсти
 Видъ подаю дражестнїе?

Ал' не дичной већ' невѣсти,
 Сиртъ у вѣчностъ кою смѣсти,
 Нѣно срце већ' небіе,
 Но саняюћ' безсиртіе
 У вѣчнотой бди несвѣсти.

Цвѣтакъ исто на ливади,
 Кланяюћ' се свѣжой зори,
 Росомъ іоштъ се непрохлади —
 Облећу га већ' лахори;
 Предаюћ' се нѣиној влади —
 Рука дѣве га расади,
 Туђомъ земљомъ гди се бори,
 Узабранъ мре на прозори,
 Мре поклонїенъ съ момци млади.

Стан', куд блуднїш на бродовы,
 Бѣжућа те совѣсть прати:
 Слободанъ си; ал' окови
 Живота су твога сати.
 Да л' ће твои бурни снови,
 Да л' саюзи любве нови,
 Покой бѣсној души дати?
 Разбойниче, къ пакла врати
 Ид'! Съ издайствомъ срећно плви!

Ха! съ таласы чїе тѣло
 Оной пустой ади плва,
 Шта л' е съ шумомъ долетѣло,
 Ужасъ срцу што улива?
 Разбойничко мрзко дело
 Е л' се правди надъ отело!
 На што ли се умъ оснива,
 Знаюћ' судца Бога жива,
 Злой годѣни вољи смѣло!

К. С. Поповићъ.

СЛАВЕНСКА ПРОЧИТАВАЊА.

(По Нѣмачкомъ преводу съ Рускога одъ Срезиньскога.)

Ево е већъ тридесетъ година, одъ како нико неспомену Славене; двадесетъ година сурваше се у пучину неповратка. — и редко писа когодъ што о њима; десетъ е година — и редко проговори когодъ што о њима. — Садъ пакъ у деветъ градова Европе отвориле се катедре за слушатељ славенски прочитавања, и широко полъ указуе се изображеномъ испитателю, кадъ позорљивый погледъ на Славене баца.

Шта пакъ могу ови слушатељи одъ свои префессора поискивати? Пао бы у блудню свакій онај, кои бы мыслію, да профессоръ може своје слушателю само голымъ осмотреніемъ славенски литерарны дѣянія удовлетворити, онъ веће ни себе, а јоштъ манъ свогъ славенскогъ слушателя задовољити, кадъ само литературу у смотреніе узима; онъ ће увидити, да му е нужно позоръ на производе народне литературе управити, а да бы исте познао, мора языкъ народный и њгову простоту испитати; да бы познао народность у книжеству и говору, мора народъ, њговъ характеръ, њгове нрави, мѣсто обитавања и њгово знанъ точно изучити; да бы пакъ познао све ово у свомъ повременомъ развитку, а и утицај овога на дѣланъ народа, мора прошлостъ и старину њгову провидити. — Филологія, етнографія и исторія очекую јоштъ свое мѣсто у славенскимъ прочитавањама.

Ако Славенину и ніе нужно грамматику сродногъ нарѣчія у свему пространству, као страны языка испитивати, то ипакъ мора онъ свойство и духъ говора славенскогъ, њговъ развитакъ у свима нарѣчјама схватиати и познавати, мора овогъ характеръ сравнявати, мора славенске звуке хемически раздробити и разлучити, рѣчи као союзъ звукова за поставленіе мѣсли анатомически разчленити, и начинъ словослаганія, као языкоизображенъ мѣсли, философически докучити; и мора иъ живогъ языка, а не изъ стары споменика испитивати. Многостручный га посао изчекуе; но Добровскій и Шафарикъ, Востоковъ и Капитаръ, Ландъ и Павскій олакшаваю му труде.

Языкъ е споменикъ живота народа, њговогъ изображенія, њгове душевне снаге, њго-

ве народности; но на испитаніе само тога онај се ограничити може, коме друга средства оскудѣваю, да може народъ познати. Самъ языкъ доводи къ питаню: „како е живило кодъ народа то, што се данасъ на языку показуе?“ Онъ дакле самъ знаню народности подиже цѣну. Славенскій испитатель мора се дакле обазрѣти: а) на физическо изображеніе народа, на тѣлесный составъ и видъ, физиогномію, темпераментъ, тѣла и живота снагу, у кратко на све оно, што правый характеръ народа, као едне массе лица, фамилія и родова сачинява; б) на развитакъ трговине, на физическо быће народа, на њгова обиталишта, одѣлю и рану, на њгове обычае, економическе послове и занимања, занате и трговину; мора се обазрѣти в) на нравствено изображение њгово, на понятіе о Богу, природи и човеку, о њговимъ дужностима и правама, о њговомъ фамилярномъ животу, и о њговой народности, и на спољности овы представленія у вѣри и заведеніяма, у нравима и обычаяма, у книжеству и художеству; онъ се на послѣдакъ обазрѣти мора и на дружески изображеніе, на обычна и свеобшита занимања народа, на њгово одношеніе къ праву и правителству, на њгова дѣла, какъ единогогъ неразлучногъ лица. Ко то све незна, не може народъ познавати, и Славенинъ, кои на полю свое едноплемене браће испитанія чини, заиста ће се при овомъ кругу знаня дуже задржати и позабавати него при икоемъ другомъ.

На коначъ исторія ће му обљоданити то, што е онъ као литераторъ, филологъ и етнографъ испитао и изкусио. Истина е, да испитаніе на полю исторіе и народности Славена ніе тако лако, као ученъ Славенске литературе и њны нарѣчія; истина е, да дѣла Шафарика и Мацііовскогъ, Енгела и Штриттера, Карамзина и Наручевића, Сибиргирева и Голембiovскога и други, саме су монографіе; ал' опетъ зато доста олакшаваю труде испитателю, а што у њима ненаће, то нека богатствомъ свога собственогъ искусства попуни.

Литература, филологія, народность и исторія Славена есу предмети, кои позорность новія Славена на себе привлаче; и свему овоме посвећую они свое домаће послове, све ово изъ славенски прочитавања хоће да изкусе? По себи се разуме, да профессоръ само Славенинъ быти може, о своіой едноплеменной браћи извѣстенъ, и то не изъ самы кнѣига. Између

досаданъи 9 профессора четворица су Руси, двоица Поляци, еданъ Чехъ, еданъ Словакъ и еданъ Лужичанинъ. У колико они своје дѣйствованя кругу одговараю, ако обшты билѣжка о методу поєднаны профессора и нема, може се изъ слѣдуюћегъ увидити.

Године 1838. држао е само Каченовскій у Москви славенска прочитаваня. За Москвомъ слѣдовао е Паризъ и Пожунъ, овима Берлинъ, Вратислава, Липиска, Казанъ, Петрбургъ и Харьковъ.

У Пожуну и Вратислави учинише славенска прочитаваня великій напредакъ, тамо се слушательни любавлю къ ствари, а овде ученосћу профессора плѣняваю. Ал' опетъ недостижу савршено свою благородну намѣру нит' овде, нит' тамо, почемъ се изключително на филологию и сравнителный прегледъ славенски нарѣчя ограничаваю. Истина Челаковскій у своимъ прочитаваняма нешто и историю и литературу Славена унлеће, но опетъ се види, да не филологија нѣговъ изключителный предметъ остати. — Штурова прочитаваня могла бы се сматрати, као да ко свеобштности теже, и могла бы све, ако ничимъ, а оно своимъ енциклопедическимъ управленіемъ задовољити; но мѣсто, гди онъ своя прочитаваня држа, ставля му препоне на путъ.

Примѣтити се мора, да сви ови профессори, изузимаюћи єднога, своя прочитаваня недрже у славенскомъ езыху, ако їй найвыше и Славени посѣћую; у Паризу е Славенинъ Французомъ, у Берлину, Липиской и Вратислави Нѣмцемъ постао. Само у Пожуну слушаю Славени прочитаваня на свомъ матернѣмъ езыху, на Ческословенскомъ нарѣчю.

Одъ остали четири профессора читаю за Русе у Русїи: Боѣанскій у Москви, Григоровић у Казану, Прейсъ у Петрбургу, Срезнѣвскій у Харкову. Нѣнова славенска прочитаваня имаю, по уредби правителства, историю и литературу славенски нарѣчя за свой предметъ, ал' опетъ неизключую изъ свогъ садржаня народность ни историю.

(Конаць слѣдугъ)

НЕКА ЂЛА И ПИЂА, КОЯ СУ ЗНАТНИ ЛЮДИ ВРЛО РАДО ИМАЛИ.

Карль Великій преко свега имао е найрадѣ печено месо, а особито дивлячь. Торкватъ

Тассо быо е великій любитель посластица, тако, да е и салату са шећеромъ ео. Мартинъ Лутеръ піо е найрадѣ торгауерско пиво и райнско вино. Меланхтонъ е у своїой младости особито радо имао єчмену чорбу; у Тибингу, гди се учио, често е давао порцію меса за єдну порцію єчмене чорбе. Иначе е радо ео ситну рыбу, а за месо я велике рыбе нѣе нигда марїо; онъ е особито быо умеренъ у єду. Хенрихъ IV., Краль Французкїй, врло е радо, а често и одвише ео школьке и днѣв. Карль XII., Краль Шведскїй, преко свега е найволіо єсти леба съ пухтеромъ. Фридрихъ Великїй, Наполеонъ и Волтеръ тако су радо каву пили, да већ нису знали шта е доста. Кребиллонъ млађїй радо е ео школьке. Лессингъ е найрадѣ ео сочиво. Клоштокъ особито е радо ео гроще и грашакъ, и райнско е вино найрадѣ піо. Шиллеръ е врло радо ео шунке. Маттиссонъ е самъ говорїо, да преко свега найрадѣ има грашакъ, пасуль и слано месо изъ саламуре. Виландъ е одвећ радо ео теста на єла, тако, да кадъ бы му нѣгова супруга одъ таковы што оставила за сутра, а онъ кадъ бы се случайно ноћу пробудїо, догађало се више путїй. да е устаяо изъ кровати, да потроши што е остало. Кантъ Философъ, врло е радо ео сочиво погусто скувано, исто тако скуванъ и пашканаћ са потрбушиномъ, и папулу одъ грашка са свинѣнимъ ногама. Онъ е имао обычай по три сата о ручку провести.

Д. Аврамовићъ.

ИСКРИЦЕ.

IV.

Нѣе нашега простога народа руво чисто и танано, али му е душа слободна и у простоти яка. Наше се сиромакъ вина и ракіе; али пїянство гордости малодушне, силнога страха, лажїй и новаца горе е и непоштенїе пїянство. Нема простъ народъ дворе, али нѣе ни постелю свою напуніо нечистоћомъ, нѣе кућу отаца свои продао иностранцима. Болъ е никада неимати, него благо свое бацати у дубльину срамоте; — болъ е неспомынати се дѣдова свои, неголи и ме нѣово у гробу погрѣивати. Немамо мы спомена, кои бы насъ развеселили, али немамо ни оны, кои бы насъ посрамили. Новый животъ можемо почети, врата будући времена нису намъ затворена. Пѣсме наше пѣваю юначтво и лю-

бавъ, наравный духъ у нѣма живи. Незнаю златна пера онако писати, како яворове гусле гуде. Нележи наша вила у великимъ постеляма, кодь господски трпеза несѣди; жедна и гладна трчи она крозь горе и чямъ се затрчи, тимъ льшца постане, а гласъ нѣзничъ цунѣи излази изъ голы и хлепѣни прсѣю. Нѣ у нашимъ пѣсмама измыщально и студено непоштенѣ; мы пѣвамо дике и жалости наше, а не срамоте живинскога живота. Куће немамо, али имамо пороцице; отаць и мати нису јоште имена безъ значеня; онай, кои презире честности човечески душа, правый е варваръ.....

ВЕШТИЦА ИЗЪ XVII. СТОЛѢТІЯ

Мы доѣхосмо, приповеда Лади Фаншафе, къ Лади О'Брѣнѣ, наймлађой кѣри Грофа одъ Танондѣ, гди смо се три дана задржали. У првой ноћи самъ се врло яко уплашио; кадъ смо у соби, кою су намъ за преноћиште одредили были, већ до 1. сатъ после поноћи спавали, будемъ напрасно некимъ гласомъ разбуђенъ; и кадъ самъ завѣсу трго, угледамъ при месечини неку жену близу прозора едногъ, у бело обучену, съ црвенимъ власима и бледогъ изгледа. Она гледаше крозь прозоръ у собу и рекне тихо, но съ таковымъ гласомъ, кои я до онда никадъ чуо нисамъ, три путъ едно за другимъ: „Конь.“ — Почемъ она съ єднимъ уздигомъ као ветаръ изчезне, нѣно тело учини ми се више као облакъ, премда ми се пре као човечіе мнило. Я самъ се быо тако уплашио, да ми се коса на глави дизала, пробудимъ мою супругу, коя е непрестано спавала. Она се врло яко зачуди, што ме е у овомъ положенію нашла, а јоште више кадъ іой приповедемъ, шта се догодило, и отворенъ прозоръ покажемъ. Нико нѣ одъ насъ више спавао. Око 6 сатій дође домаћица и рекне намъ, да нѣ целу ноћ спавала, будући е нѣнъ стриць изъ фамиліе О'Брѣнѣ, кога су предци у овомъ замку обитавали, желію, да при нѣму у соби остане, и кои се затимъ око 2 сата преставію. Она продужи: „Я бы желела, да се ове ноћи нисте што узнемирили, будући е то' у овой кући обычно кадъ когодъ одъ фамиліе смртно лежи, да се

ликъ неке жене сваке ноћи на прозору видити дае, докле годъ болестникъ не умре. Ова е жена јоштъ одъ старіи времена тадашнимъ замка обитательима неку добру надежду свагда давала; она ій е убіяла у нѣновой банчи и бацала умртвеногъ тѣло у рѣку, коя исподъ прозора тече. Я недржимъ много на то, него самъ васъ извѣстити ктеда.“ — Мы се по ажемо о овомъ извѣстію добре волѣ и заключимо наскоро одпутовати, пошто е могъ мужа мнѣніе было, да е у овомъ предѣлу већма суевѣрство овладало, него у Енглеской, и мы се найпосле у томе согласимо, да му е нѣгова превећ жива сила уображенія нешто представила, што у самой ствари нѣ было.

Светозаръ Іовановићъ,

Слушатель I. год. философіе.

НАДГРОБНИЦА.

(На плочи.)

Не чуди се, кой гробъ гледишь,
Што ме покри таме мракъ:
И теби ѣе потавнити
Живоносный света зракъ.
То е судба свію людій,
Съ тимъ се плаћа земный дугъ,
То сѣ сбыва съ нами свуда,
Да морамо предат' духъ.
Ал' я падо за доброту,
Обори ме народъ клетъ,
Што самъ Уставъ и Правницу
Држат' учію Србскій светъ.
То помысли и разсуди,
Да самъ смрти пост'о робъ,
Не пролази, но зали ми
Єдномъ сузомъ истый гробъ.

Овде почива Міяило Ђорђевићъ, Маіоръ, бывший Началникъ Округія Пожаревачкогъ, рођенъ у селу Крушевици у истомъ Округію поживе 50. година, пушкомъ убіенъ одъ противника народны 25. Августа 1842. год.

Вѣчна му память.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Княгопечатнѣ у Београду.